

AAGE HAUKEN
**DISIPPELEN SOM
 JESUS ELSKET.
 HVEM SKREV
 JOHANNES-EVANGELIET?**
 EFREM FORLAG 2023

På sporet av den egentlige Johannes

OMTALT AV ØYVIND J. VARDENÆR EVENSTAD

Hvem skrev Johannesevangeliet? Aage Hauken tar for seg «det johanneiske spørsmål», og han mener å kunne gi et svar som bryter med «den tradisjonelle kirkelige tolkningen» (at evangelisten Johannes er den samme som apostelen Johannes, sønn av Sebedeus). Hauken har som mål å vise at «disippelen som Jesus elsket» er forfatter av Johannesevangeliet og et øyenvitne til hendelsene som skildres, men *ikke* en av de tolv apostlene.

ET FORSVAR FOR EVANGELIET

Debatten om forfatterskapet bør ikke overskygge Haukens innsats med å forsvare Johannesevangeliet. På grunn av prologen om Ordet blir evangeliet ofte beskrevet som en «teologisk konstruksjon» eller lignende. Hauken viser at forfatteren, som flere steder påstår å være et øyenvitne, har stor kjennskap til historiske og geografiske detaljer. Det finnes mange ting i teksten, såkalte «johanneiske fotnoter», som tyder på at den er basert på førstehåndskunnskap. Hauken forklarer også at evangeliene tilhører en sjanger med livsskildringer (*bioi*) som var kjent i antikken.

Den moderne antagelsen om at det må ha vært en eller flere redaktører av Johannesevangeliet blir beskrevet som en «hellig ku». Det er en fornøyelse å lese hvordan Hauken slakter denne gullkalven med argumenter for at «det fjerde evangelium er uredigert, fra forfatterens hånd». Johannes skal ha dratt sammen med Maria, Jesu mor, fra Jerusalem til byen Efesos av frykt for romernes svar på det jødiske opprøret i år 66. Ifølge Hauken kan skivingen allerede ha vært i gang på det tidspunktet, relativt kort tid etter hendelsene.

DET JOHANNESISKE SPØRSMÅL

Spørsmålet om hvem som skrev Johannesevangeliet henger sammen med at forfatteren flere ganger beskriver seg selv i tredjeperson som «disippelen som Jesus elsket». Hauken kaller ham «Anonymus» til å begynne med. Det finnes mange ulike teorier om hvem denne disippelen var; noen mener til og med at det kan ha vært Lasarus, som tydeligvis sto Jesus nær. Den vanligste tolkningen siden kirkefaderen Ireneus har vært at forfatteren er apostelen Johannes, en galileisk fisker og den ene av de to Sebedeussønnene.

Dette er ikke den eneste «tradisjonelle» tolkningen. Josef Ratzinger (pave Benedikt XVI) viser til en tradisjon som skiller mellom apostelen Johannes og «presbyteren» Johannes. Denne andre Johannes skal ha vært leder for en gruppe kristne i Efesos. Han kan også ha skrevet Johannesevangeliet. Det er denne tradisjonen Hauken slutter seg til, og argumentet er at evangelisten må ha vært noe mer enn en enkel fisker. Ifølge Hauken var han sannsynligvis prest i Jerusalem, siden han kjente ypperstepresten Annas og fokuserte på sammenhenger mellom Jesus og templet.

Selv om jeg ikke utelukker det som en mulighet, blir jeg ikke overbevist om at det var presbyteren Johannes som skrev Johannesevangeliet. Det er vanskelig å tro at «disippelen som Jesus elsket» (Hauken er god når han skriver at vennskap er en misforstått form for kjærlighet i vår tid) befant seg utenfor kjernen av de tolv apostlene. De eneste Jesus åpenbarte seg for i sin herlighet før oppstandelsen var apostlene Peter, Jakob og Johannes. Ratzinger påpeker at Sebedeus, far til Johannes, kan ha vært prest. I så fall gir det mening at Johannes kjente til templet.

EN REISEGUIDE TIL JERUSALEM

Det merkes at Hauken har skrevet både reise guider – man kan nesten føle solens varme når man ankommer Jerusalem i det første århundre – og kriminalromaner. Hvem var det som skrev evangeliet? Bevismaterialet legges frem på en slik måte at det som kunne vært kjedelig, blir spennende. Det er mye å lære, for eksempel at de kristne i Jerusalem hadde tilknytning til den nordvestlige delen av Øvrebyen. Det var her Jesus feiret sitt siste måltid, i Johannes' (eller Sebedeus') hus, og det var antagelig hit Johannes brakte Maria etter korsfestelsen.

VERDT Å FÅ MED SEG

Enkelte ting forblir uklare etter å ha lest boken. For eksempel skriver Hauken om «disippelens forhold til Jesus, som hans arvtager og utvalgte». Nøyaktig hva han er utvalgt til, blir ikke forklart. Det kan ikke være å gjete den kristne flokken, for dette oppdraget blir gitt til Simon Peter. Til tross for noen få svakheter forblir boken en lærerik, tankevekkende og spennende gjennomgang av det johanneiske spørsmål. Den er verdt å få med seg. •

“

Til tross for noen få svakheter forblir boken en lærerik, tankevekkende og spennende gjennomgang av det johanneiske spørsmål.

”